

**Fri Utbildning och Fortbildning
Från Högskola och Forskare
För Skola och Samhälle
Flexibelt och Effektivt
Öppet och Oberoende
På Svenska
För Språklig Mångfald**

**Kunskapslyft via fria
Nationella Nätkurser**

Bakgrund: Utbildning revolutioneras nu av fria föreläsningar och kurser på nätet. För Sverige finns speciella motiv och förutsättningar att ställa om snabbt.

Om rapporten: Möjligheter och fördelar med nationella nätkurser lyfts fram med fokus på kvalitet, flexibilitet och användning mot Sveriges utbildningskris. Länkar ges till nya egna kurser på området *Kost för hälsa*. Detta följs upp med en diskussion av nationella nätkursers potentiella betydelse för svenska språket och för en europeisk och global språklig mångfald.

**Kunskap från högskolor
Fakta i fronten
Oberoende och integritet
Öppen granskning
Kompetens efter behov**

Kvalitet

Nationella nätkurser kan bidra till bättre kvalitet för utbildning på alla nivåer. Vissa faktorer är särskilt avgörande för detta. Intressanta paralleller finns till tidigare diskuterade [kvalitetsaspekter på öppen publicering](#).

Högskolebas: Nätkurser kan förverkliga kvalitetsdrömmen att forskande lärare från högskolor svarar för fritt tillgänglig utbildning. Detta är grunden för den snabba ökningen på nätet av utbildning från ledande högskolor i USA. I Sverige framstår 2015 som genombrottsår med flera nya [nätkurser av typ MOOC](#) från universitet och högskolor. Med forskande lärare kan nätbaserade utbildningar sakligt hållas aktuella i relation till forskning. Akademiska lärare är vana att utforma utbildning efter studenters nivå. För nätkurser kan anpassning ske till både bredare och till mer specifika målgrupper.

Kvalitetshöjande granskning: Nätkurser öppna för alla kan också kritiskt granskas av alla. Detta medför ett starkare tryck för hög kvalitet särskilt för kurser av stort allmänintresse. För att våga utsätta sig för offentlig granskning och bedömning via nätkurser kan även framstående lärare behöva visst stöd. Nischade kurser riktar sig ofta till studerande som själva kan ställa kvalitetskrav för att alls använda dem.

Oberoende som kvalitetskrav: Strikt oberoende är ett grundkrav för nätkurser med potentiellt starkt genomslag. Ekonomiska intressenter, organisationer och myndigheter får inte dolt påverka upplägg och innehåll. Nätkursers öppenhet underlättar granskning av att lärare och andra medverkande själva lever upp till hög integritet.

Fri tillgång på nätet
När och var som helst
Texter – Bilder – Video
Repetition efter behov
Låga studiekostnader

Flexibilitet

Ett huvudskäl till att nätet snabbt tar över för utbildning är den höga flexibilitet i olika avseenden som möjliggörs.

Friare utbildning: Traditionell utbildning är typiskt inriktad på små grupper och låst i tid och till klassrum. Kunskap via nätet kan göras tillgänglig för alla intresserade i princip var och när som helst. Wikipedia illustrerar hur attraktivt detta kan vara. Redan finns ett stort internationellt utbud av videoföreläsningar på nätet. Distanskurser på nätet kan ses som en övergångsform mellan klassisk och helt fri nätbaserad utbildning.

Kunskap i nya former: Video, texter och bilder i olika kombinationer kan med fördel utnyttjas för nätbaserade kurser. Användning av video ökar nu snabbt och ger även möjlighet att enkelt repetera valda avsnitt. Videoinslag görs lämpligen kortare än traditionella föreläsningar. På nätet kan också minikurser uppbyggda kring en video bli attraktiva. Videoföreläsningars potential för mer nätbaserad utbildning har belysts tidigare.

Rapport: [Föreläsningar via video](#) för fri utbildning på nätet

Kursupplägg och kostnader: Samhällsekonomiskt kan nätkurser bli mycket fördelaktiga. Studerande kan utbilda sig hemma och på tider som inte kolliderar med jobb och andra aktiviteter. Lärare kan utnyttja egna föreläsningar och eget utbildningsmaterial från sina högskolor. Nya målgrupper kan nås och antalet kursföljare mångdubblas. Större ekonomiska och personella resurser behövs först vid mer exklusiv nätbaserad individuell återkoppling och examination.

Nationella Nätkurser - miniversioner:

[Önskad vikt](#) - [Fetter](#) - [Antioxidanter](#)

Nationella Nätkurser - med övningar:

[Kost mot Övervikt](#)

[Fetter för Folkhälsa](#)

[Antioxidanter från Kost](#)

Kost för Hälsa

Möjliga upplägg för nationella nätkurser belyses här med några egenutvecklade allmänintressanta kurser om kost för hälsa.

Video och rapporter: Kurserna är alla uppbyggda kring videoföreläsningar och rapporter så att bilder och texter kan väljas och samspela efter användarens egna önskemål. Videoplattformen visar bilder och föreläsare parallellt och avspeglar upplägget för typiska föreläsningar vid högskolor. Tiden för en videoföreläsning har här ungefär halverats gentemot en lektionsföreläsning. Delar av varje video kan väljas och repeteras efter intresse och behov.

Miniversioner: De som hämtar ny kunskap från nätet vill eller kan vanligtvis använda en högst begränsad tid. Motsvarande gäller typiskt även fortbildning. Minikurserna ovan möter detta genom att de är anpassade för en total studietid på endast någon timme. Även denna korta tid kan lämpligen fördelas på flera studiestunder för eftertanke och repetition. Det går också utmärkt att använda enbart [de tre videoföreläsningarna](#).

Nätkurser med övningar: De tre större nätkurserna motsvarar vardera cirka en dags studier totalt. Vissa inlagda rapporter är inriktade på fördjupning och andra på tillämpning. Detta ger ökad flexibilitet med hänsyn till förkunskaper och till vad användaren vill få ut av kursen. Övningsuppgifter stimulerar eftertanke och egenkontroll av förståelse som vid traditionell utbildning. Vissa av dem kopplar också konkret till vardagslivet.

**Livslångt Lärande
För hela Sverige
Kunskap efter Behov
Ökad Kompetens
Folkbildning**

Fortbildning

Flexibla nätkurser ger nya möjligheter särskilt för fortbildning. Bostad, arbete och familj kan mycket lättare förenas med studier.

Förverkligar visioner: Livslångt lärande i stället för enbart några korta studieår i ungdomen blir mycket mer realistiskt med nätbaserad utbildning. Möjligheter att studera i landsorten utan flytt till storstäder med högskolor ökar dramatiskt. Möjligheterna till studier utjämnas mellan åldersgrupper och bostadsorter. Den utbildningsdrivna flykten av kompetens från landsort till storstäder kan bromsas.

Kunskap och kompetens: Inom näringsliv och offentlig verksamhet betonas starkt behov av och brist på utbildning och specialkompetens. En nätbaserad fortbildning på svenska kan mycket flexibelt fylla utbildningsluckor av olika slag. Det är då viktigt med ett brett utbud av både videoföreläsningar och korta nätkurser som lätt kan användas för fortbildning efter behov.

Bred folkbildning: Allmänintressant fortbildning för många studerande är ett område som passar särskilt väl för lättillgängliga nätkurser. Kurserna om kost för hälsa exemplifierar. Fortbildning av olika slag för bättre hälsa och vitalitet kan vara livsviktig för den enskilde och ofta mycket lönsam för näringsliv och samhälle.

Krisen i skolan: För den svårt krisande svenska skolutbildningen kan nätkurser kostnadseffektivt både höja kunskaper och kompensera bristen på kvalificerade lärare. Lärare är ofta de bästa eleverna och kan effektivt ta till sig och använda kunskap från nätet i sina egna skolor.

**Öppen utbildning
Videoföreläsningar
Högskolor ledande
Drivkrafter krävs
Initiativ utifrån**

Omställning

Utbildningssystemen är sedan länge fast etablerade i Sverige. Övergång till mer nätbaserad utbildning kräver nytänkande och aktiv förändring.

Öppen publicering och utbildning: Sedan en tid ställs krav på att publicerade artiklar från högskolor skall finnas fritt tillgängliga på nätet. Argumenten har då utgått från att resultaten av offentligt finansierad forskning också måste finnas offentligt tillgängliga. Av samma skäl är det då rimligt att offentligt finansierad högskoleutbildning görs fritt tillgänglig som nätanpassade videoföreläsningar och kurser när nu lämplig teknik har utvecklats. Detta kan också ses som en del av högskolans uppgift att nyttiggöra resultat av verksamheten.

Jämförelse: Tidig diskussion vid Chalmers om öppen [Vetenskaplig publicering](#)

Successiv omställning: Satsning på öppna videoföreläsningar på nätet framstår som ett naturligt första steg. Vid svenska högskolor ges tusentals högklassiga föreläsningar av stort allmänt eller speciellt intresse. Dessa kan enkelt spelas in som video i något koncentrerad form och publiceras från respektive högskolor. Videoföreläsningar kan med relativt små resurser byggas ut till korta nätkurser. Nätkurser med återkoppling och examination blir av resursskäl mer fåtaliga.

Drivkrafter och trögheter: En rimligt snabb omställning förutsätter att centrala samhällskrafter inklusive näringsliv och högskolor driver på utvecklingen. Detta underlättas av att särskilt videoföreläsningar kan erbjuda mycket resurseffektiv fortbildning. För att högskolelärare skall engagera sig behöver också insatser för öppen utbildning på nätet bedömas som en viktig och meriterande uppgift.

Språklig identitet
Invasion av engelska
Prioritering av svenska
Många nationer satsar
Språklig imperialism

Svenska som språk

Globaliseringen hotar nu på flera sätt nationella språk som svenska. Satsningar på svenska för utbildning via nätet kan motverka detta och ge viktiga fördelar.

Språk och kultur: Sedan länge skyddas minoritetsspråk eftersom de utgör grunden för hotade kulturer. I globaliseringens spår ökar nu motsvarande hot mot många globalt sett små nationella språk som svenska. Därmed hotas också inte bara svensk kultur utan också svenskars språkberoende kompetens och konkurrenskraft. Organisationen [Språkförsvaret](#) belyser dessa problem.

Anglifieringen: Ett smygande hot mot det svenska språket är prioriteringen av [engelska inom högre utbildning](#) i Sverige. Följden blir att svenskar kan tappa i språkberoende intellektuell kapacitet. En tragisk följd är också att en dålig och töntig engelska börjar betraktas som finare än svenska. Detta märks i många vardagsspråk men även inom [populärkultur och reklam](#).

Prioritering av svenska: Nationella nätkurser kan nu motverka denna negativa utveckling. På svenska kan svenska lärare hålla högst kvalitet och svenskar bäst tillgodogöra sig innehållet. Liknande satsningar kan förväntas för andra språk. Flera mindre nationer i Norden och Europa prioriterar redan det egna språket starkare än Sverige som bas för den egna kulturen.

Maktspråk: Globala kurser på engelska riskerar att motverka global språklig mångfald. De nätkurser från särskilt USA som nu snabbt påverkar utbildning och fortbildning globalt kan medverka till språklig enfald. Även utbildningen från [svenska högskolor hotas](#). Satsningar på nationella nätkurser på egna språk kan motverka denna utveckling.

**Sverige som förebild
Nätkurser för hemspråk
Verktyg för översättning
Migration och språk
Vision för mångfald**

Språklig mångfald - perspektiv

Nationella nätkurser på andra trängda språk stärker dessa på liknande sätt som nätkurser på svenska stärker svenska språket. Detta motiverar en förändrad syn på språklig mångfald gentemot språklig integrering.

Positiv mångfald: Språklig och kulturell mångfald förutsätter att människor kan behålla och utveckla sitt hemspråk. Stöd för detta av typ nätkurser blir viktigare ju svårare språkligt trängda människor är politiskt och geografiskt. Genom att tidigt satsa på nationella nätkurser kan Sverige visa vägen för en hållbar global språklig och kulturell mångfald.

Gränsöverskridande: Med stöd av bättre verktyg för översättning till alltfler språk kan ny kunskap allt lättare också spridas och användas globalt. Svenska [kemiska nyheter på uppemot 100 olika språk](#) erbjuds redan. Utbildning av typ nätkurser på eget språk kan med sådana hjälpmedel motverka både språklig utarmning, språklig enfald och nationell isolationism.

Migration och integration: Skola och utbildning i Sverige är nu i en djup kris med koppling till massinvandring från andra kulturer. Integration och språkkrav på svenska för invandrare förordas reflexmässigt. De flesta klarar inte svensk nivå inom rimlig tid och hamnar lätt i utanförskap.

Vision: Rimligare är utbildning av migranter och flyktingar på deras egna språk med stöd av nya resurser som nationella nätkurser. Då stärks möjligheterna att återvända till och göra optimala insatser i konfliktfria delar av hemregionerna. Sverige kan stödja detta i stället för att locka med ekonomiska förmåner så att utsatta områden berövas sina mänskliga resurser för uppbyggnad.